Број 156. У Новом Саду, у суботу 15. јула 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију и Немачку: на четврт године 9 круна, а за све остале стране земље на четврт год. 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Преторијанство у Србији.

Тек ће у доцнијем времену моћи тачно да се одреди, шта се све догађало ово дана по касарнама београдским и шта се још догађа. Данас су о томе веома разни гласови. Но сви се ти гласови своде на то, да је било покушаја међу вишим официрима, да се „учини притисак“ на краља Александра у том правцу, да се он одрече намишљене женидбе са гђом Машиновом. Гласови се разилазе само у томе: — Докле би ишао тај притисак?

Ми имамо у тој ствари веома занимљив допис, али не ћемо да га износимо. Он је и сувише тежак, а да би га изнели на јавност, и после, не ћемо да нам се каже, да сумњичимо.

Држаћемо се за овај пар краља Александра, јер претпостављамо, да је он морао знати бар нешто од онога, што се догађа по београдским вишим официрским круговима.

Да видимо! Краљ Александар налази за потребно, да зове све активне, резервне и пензионоване официре, који су у Београду. А зашто налази за потребно да их зове? За то, да им поново прочита заклетву, којом су му се заклели на верност. Допустићете, кад већ дотле мора да дође, онда је јасно, да краљ Александар држи, како његов положај у његовом официрском кору — није баш несумњив.

Може ли се претпоставити, да би краљ Александар учинио тако необичан корак да није имао крупна разлога за то? Јер немојмо да се варамо, тај корак значи, да краљ Александар нема безусловно поверење у свом официрском кору.

И сад долази најзанимљивије. Ко је стајао на челу тог официрског кора? Ко је био главни командант војске, армијски генерал? Ко је то дан и ноћ имао посла са официрским круговима?

То беше раскраљ Милан, отац краљев, и како се он називаше: краљев први и највернији поданик. Већ се није могло живети од оног хвалисања, како је главни командант војске преобразио војску и створио дух међу официрима, каква још не беше у српској војсци.

Сад се тај дух опробао. Показало се најјасније, да је раскраљ Милан купио око себе своје личне креатуре, и да је ширио међу официрима дух оданости према себи. Према народу у њима је ширио омаловажавање, а према краљу Александру — ништа.

Како ли оно рече краљ Александар официрима? Он рече: „Знам, да има више вас, који желите, да повучем натраг прокламацију, у ствари моје женидбе, јер се мој отац с том женидбом не слаже“.

Шта значи ово? — Значи: Ви не резонујете сами, али ви хоћете, да ја, ваш краљ, учиним нешто, само зато, што мој отац тако хоће. Значи: Вами је жеља и воља мог оца — најпреча. — Ето, то је онај дух, што га је краљев отац, главни командант, ширио у српској војсци.

Не пада нам на памет, да ми због свега овога кривимо једино раскраља Милана. Највећма је у томе крив сам краљ Александар. Он је створио раскраљу Милану такав положај и у војсци и иначе у Србији, какав је посве неприродан. Он је допустио, да буду у Србији два краља. Он се задовољио, да буде бледа сенка Миланова. Кад му се говорило: Буди оно што си! Отреси се онога, који је у свему незгодан и који те срамоти. Ти немаш само дужности као син, но имаш дужности и као краљ — он је на све ово говорио: — Гле, буне ме против мог оца Хоћете да погазим 5. заповед божју!

У Србији нису звали раскраља Милана „краљев отац“, него краљ отац. А већ по себи се разуме, да је краљ отац већи, него „краљ син“.

И нико није постигао и најмању ствар, а да „краљ отац“ није пристао на то. Кад је некога у аудијенцији примио „краљ отац“ и обећао му шта, то се испунило. Ал ко је успео, да продре само до „краља сина“, а није нашао отворена врата и код „краља оца“, тај није постигао ништа.

Је ли чудо, што краљ Александар долазаше у засенак? Почеше га звати: „Александар нејаки“. И то баш Миланови људи. И баш ти сад доказују, да чак и његова љубав према гђи Драги не извире из мушке снаге и бујна срца, него из нејаких болесних осећаја. — То је оно, због чега је краљ Александар метнуо руку на главу и казао свом официрском кору: „Чујем, неки говоре како сам чак болестан...“

Ово је само једна страна овог питања. Али то питање има и своју другу страну. Краљ Александар беше попустио несретном упливу оца свог, те се разишао с народом. Он није веровао народу и пође народу ускос. По себи се разуме, да народ у души својој није љубио ону руку, која га стеже и гуши. То не може ни бити.

Краљ је осетио то, и удаљаваше се све већма од народа и његових људи. А што се више удаљаваше од народа, тим је више морао да се наслања на главног команданта војске и његове људе, оне у капуту и оне у униформи.

Што год су се ти људи већма уверавали, да је краљ покварио с народом и да они треба да му буду главни ослонац, тим им је већма расло перје. Постали су уображени на свој положај и почели су све већма да се силе... Ко су они? — Одатле, па да изађу пред краља са својим категоричким захтевима, само је један корак.

Нашто да дуљимо. Ено нам римске историје. Тирани старог века, римски цареви, који су војевали против свог рођеног народа, тражили су ослонца. И створише себи гарду, преторијанце.

И кад су они толико осилили преторијанце, е већ мислише, да се немају ничег више бојати од народа, шта се тад догодило? Догодило се оно, што је природно. Моћни римски цареви посташе слуге преторијанаца. Преторијанци су скидали, убијали и постављали римске цареве по својој вољи.

Краљ Александар је створио био не само војено, но и политичко преторијанство у Србији. Глава преторијанских легија, војених и политичких, беше отац његов. Јел могло бити, да се раскраљ Милан не осили, јел могло бити, да преторијанцима не порасте перје...

Да је ово стање потрајало само још кратко време, краља Александра ударио би без сумње посред чела гром баш с оне стране, с које се он није надао. Те нездраве и неприродне прилике најљуће би се осветиле њему самом.

Краљ нема другог ослонца, до ли преторијанце, ил народ. Моћ преторијанаца губила се свуда и губиће се и у Србији у оној мери, у којој мери буде расло народно право. Народно право је оправдано и носи благодети, моћ преторијанаца је неоправдана и носи несрећу. — Зовемо

ПОДЛИСТАК.

ЗАВЕТНА РУЖА.

Оливи Шрајнер.

Прича из јужне Африке.

У мене има стара изрецкана кутијица. Једна кришка од ње је сломијена, па је утврђена жицом. У тој кутијици чувам ја ситне артијице и прамен мени драге косице, слику, што је висила над постељом мојега брата, кад смо били деца, и друге стварчице, које су без икаква значаја за око. Међу њима је и једна ружа. И у других жена је таквих кутијица, где оне чувају сличне беспослице, али ни у једној од тих нема моје руже.

Кад се очи моје напуне сузама, кад ми срце почне да се грчи од бола, и моја вера у мену колеба се када њена садашњост испуњава моју душу муком, а мисао о њеној будућности изазива у мене очајање, тада ја поново осећам око себе мирис те мртве руже, што је узабрана пре двадесет година. Ја знам тада, да ће пролеће кад било доћи, знам то тако несумњиво, као што то знаде птица, кад угледа поврх снега два малена, блистава зелена листића. Пролеће нас не ће мимоићи.

У мојој кутијици је б ло пре и других цветића. Беше у њој цветак беле багрене, што је оборила снажна мушка рука, кад смо ишли по сеоској улици једног топлог дана после кише, па на час падале капљице с листова беле багрене. Цветићи били влажни, те су оставили рђасте пеге на артији, у коју их метнух. Након много година ја сам их бацила Нема их више у мојој кутијици; само слаб задах сухе багрене сећа ме на онај жарки летњи дан, али ружу чувам као и пре.

Много година је прошло од то доба. Ја сам тада била петнаестогодишње девојче и бејах у гостима код својих познатих у маленој вароши у брдима. Не давно беше основана и лежала је два дана хода од најближег села. Насеобина се састојала поглавито из мушкиња. Неки од ових беху ожењени и жене, и деца беху код њих, али већина се састојала из нежењених људи Кад сам ја дошла у ту варошицу, беше тамо, осим мене, само једна млада девојка око седамнаест година, доста развијена и пуна. Имала је велике, голубије очи и бујну светлу косу. Свеже усне чиниле се на први поглед да нису баш масивне, али, кад би се насмешила, указале би се по свему лицу јамице, а бели зуби се све светле. У гостионичара, веле, беше кћи, а у фермера, на крај варошице, беше две, но ми их никад не видесмо. Плавуша девојчица царевала је једино. Сви мушки се њојзи клањали. Она беше једина женскиња, о којој су многи премишљали. Говорили су о њој кад су били на послу, на шеталишту и у гостионици. Они је чекали на сваком ћошку. Они мрзили оне, којима се она клањала или с којима је проходала по улици. Они јој доносили цвећа, нудили јој своје коње, а који су имали храбрости, просили су њену руку У том клањању мушких најбољој женској што су је они знали, беше донекле нечег благородног и јуначног; било је донекле нечег природног у том, што су се ти људи, одељени од света, бацали под ноге женској с обожавањем што би у другим приликама чинили према двадесет њих; а беше донекле нечег ниског у зависти, коју су неговали један према другом. И да је пружила само свој мали прст, могла је удати се за ма којег од њих.

Тад се појавих ја. Не мислим, да сам ја била милија од ње. Не мислим да сам била тако привлачна као она. Ја никако не бејах тако лепа. Али ја сам представљала животни и нови интерес, а она — нешто старо, обично, и сви они махнуше се ње и пошли за мном. Мени се стали сад клањати; моја врата обасуше сад цвећем; мени нудише по десет коња, кад сам могла да се возим на једном; мене су очекивали по ћошковима; оно, што сам ја говорила и чинила, понављали су они. Донекле ми беше то мило. До тада сам жи-

историју за сведока. Њу још нико није утерао у лаж, јер она бележи природне појаве људскога друштва.

О проневерама патријарха Георгија.

„Србадија“ се позива на онај званичан акт, што га публиковасмо у „Застави“ о проневерама патријарха Георгија, те надовезује ове занимљиве редове:

„Као што се види, то жалосно руковање са народним новцем код наше епарх управе сад је званично доказано. Из тога званичнога акта види се, да је наша управа за те проневере знала али није чинила употребу, што значи, да је некадашњем епископу и данашњем патријарху јатаковала, а сме ли се то чинити? Шта ли ће о нашој управи мислити странци, шта ли наше колено у далекој будућности? Ми на то не можемо одговорити, јер не ћемо да вређамо достојанство српске штампе.

Па да ли је крај тима делима патријарха Бранковића у томе послу око руковања са епархијским фондом и залишним сесијама? *На жалост није, него ту има још много дебљих ствари са саборским трошковима и верозаконским приносом.* Епископ Бранковић, као председник епархијске управе, руковао је и с тим новцем, новац примао, у белешкама вадио, за тим слао колико је хтео и кад је хтео. Кад би се ту извели рачуни са ликвидацијом, то би се видело, шта је све поређено. *Ни једна епархија није толико платила верозаконског приноса и ни једна епархија није толико дужна тога приноса, али, ни једна епархија није имала на челу епископа Бранковића. Настаје питање: за што нису ти рачуни начисто изведени? Ево за што!*

Као што је речено, ни о томе новцу није вођен тачан рачун, а кад је епископ отишао, ствар је остала да се рашчисти, и то је био посао наших централних автономних власти. Но, те власти су уједанпут за епархију темишварску, за остале нам није познато, *издале комулативан списак саборских трошкова и верозаконског прореза,* те се не зна, колико чега опћине дугују. Природно је, да опћине нису могле онда тај рачун сравнити са својим рачуном, али је природно, да то нису чисти послови. А да би се траг и већма заплео, узимане су од опћина обвезнице и тако ствар уређивана. Напослетку, инкасацију су узимале политичне власти, и те су тражиле по списку новац и бадава су опћине говориле, да су платиле, ове власти су их стезале а ту се такођер није могао чист рачун ухватити. Дакле, нашто та тајанственост?

О залишним сесијама и епарх. фонду, ту је рачун ухваћен, па би требало, да епарх. скупштина на тако жалосну појаву каже своју реч и онога, који је крив, да бар жигоше. Но у питању саборских трошкова и верозаконскога прореза треба и рачун начисто извести и показати: колико су опћине до сада платиле, куда је тај новац отишао, и колико има која опћина још да плати? За сву ту штету, у колико је има, одговорна је епарх. управа, али, кад она не ће своју дужност да врши, онда је одговорна епархијска скупштина. Народ треба да тражи од ње отштету, јер јој је поверио своје добро и своју част, а то је повеће благо једнога народа.

Ми поново дакле тражимо епархијску скупштину, која треба ове рачуне да начисто изведе. Мислимо, да је то у интересу свију јер ако има што у свари, биће крај кривцу и он мора ићи, те ће престати трзавице, а ако није ништа, ствар ће се разбистрити и трзавице ће престати. Ми позивамо чланове епарх. скупштине, да се крену, јер се више не сме чекати!“

Скадар на Бојани.

У Скадру је мирно, али је тај мир само привремен и сваки час може да дође до крваве освете. Неко је убацио у турску џамију заклано прасе, а главу прасећу метнуо је на саму „кибру“ (то је место као неки олтар из кога оџа служи) те се Турци узбунили. Паша их је једва утишао, да не учине покор против хришћана, али за кратко. Јер су Арнаути изјавили, да без задовољштипе не ће остати ствар. Скадарски паша тражио је и тражи кривца, али не може да га нађе. Ово је већ други сличан случај, да се овако што догодило. Срби су престрављени и не знају шта да чине. Они то дело зацело нису учинили, јер су могли у напред знати, да ће се то обити о њихову главу. Њихово је тврдо мишљење, да је то учинио онај, коме је стало, да се Арнаути раздраже против хришћана и да се тамо створи покољ и метеж. Шта ће бити од нас, то сам Бог зна. Зар ми немамо нигде пријатеља?

Догађаји у Србији.

Београд, 13. јула.

Кад не би било смешно, било би заиста жалосно погледати небројене пузавце, који су још до јуче иза пуних јасала весело рзали и мудрост и прониицавост краља Александра до неба узносили, како сада ударише у помамну вриску, не толико што им се господар жени по срцу и што узима гђу Драгу, колико што им је врховни приређивач свих несрећа српских заједно са његовим злогласним помоћником Цинцарином Владаном из седла испао и незгодно о ледину тресnуо. Већ овај слабачки зрачак бољих дана, који се приликом прогласа верења краља Александра указао, незгодно је оклао очи свих мрачних створова, којима беше све красно и лепо, док стотине најбољих српских синова трунуше по мрачним тамницама, док се с краја на крај Србије разлегаше вапај и писка толиких уцвељених српских породица, док је сваки српски грађанин са страхом и трепетом погледао, неће ли га какав жбир у зло увалити и кућу му разорити. Беше то „славан“ одсек владавине у Србији под вођством Милановим и Владановим. Кад су мрачне егзистенције и шаком и капом грабиле и награђивале се, док се толики српски грађани потуцаху по белом свету од немила до недрага, праћени чак и у иностранство шпијунажом и денунцијацијама, којих мора г. Јова Миловановић, шеф разгранатог шпијунског одсека у министарству унутрашњих дела имати лепу збирку. И сад на једном, да се на дуги низ година срачунати змијски сплет раскида! Не, доћи ће „чича“, па ће он већ своме сину показати, ко је старији и јачи у Србији.

Тако су се до јуче разметали по сред Београда јавно људи, који се на државним јаслама тове. И Бадемлићеви шпијуни (заиста чудновато) ни једнога не чуше, нити пред ту халу полициску изведоше, извесно за то, што и он сам, верна слуга Миланова, држаше, да ће Милан доћи и лом направити. Међутим људи, који су знали кураж Миланову, смешкаху се, јер су били тврдо уверени, да он неће понети своју кожу на пазар, као што је никад ни носио није.

Колико је народу тешко на срцу, кад погледа, шта се за овај кратак одсек времена по земљи Србији све испретурало, и какво је јадно стање створено, ипак је и овог пута вољан веровати, да ће настати бољи дани и да ће краљ Александар хтети искрено потражити зближења са својим народом, а то му још ни сад неће ни мало тешко бити.

* * *

Данас после подне стигли су из Пожаревца ослобођени заточеници и дочекала их је многобројна публика, поздрављајући их најодушевљеније.

* * *

После руске честитке извезао се данас краљ Александар са својом вереницом до Топчидера, и народ их је свуда поздрављао

* * *

Савети „Пештанског Лојда“. „П. Лојд“ јако жали, што је раскраљ Милан поднео оставку. Он вели: „Краљ Милан заиста није радио паметно, кад је огорчен и увређен у свом очинском срцу бацио копље у трње. Баш за то, што се верење није могло више повући натраг, и што је династија и политика дошла у тесnац, требао је краљ Милан, који представ-

---

вела усамљено; нико никад ми не рече, да сам ја добра сама по себи и да сам — женска. Ја веровах речма им. Нисам знала, да је то просто мода што ју је увео један, а нерасудно усвојили други. Беше ми мило, кад су просили моју руку, а ја их одбијала. Презирала сам их Материнско срце још не говораше у мени; нисам знала, да су сви мушки — моја деца, као што то зна права женска, кад је већ зрела. Била сам фина, да би била нежна; тешила ме моја моћ. Ја бејах прави дечак с новим бичем, којим швићка на све стране не пазећи, куд падају његови удари. Нисам могла да га оставим у страну. Мушки ми се чинили страним створењима. Ја сам им се допадала по нечем, што ни сама нисам појмила. Мене је кварило моје задовољство. Беше ми несносна мисао, да су због мене напустили ту плавушу. Мени се допадале њене велике сањалачке голубије очи, допадало ми се њено лагано кретање и споро говорење. Кад бих је видела, како седи посред мушких, рекла бих у себи, да су недостојни били поред ње.

Сва њихова ласкања дала бих, кад би се она само једном насмејала на ме, као што се на њих осмехивала, при чему би јој се засијало цело лице, а по њему играле јамице и светлили се бели зуби. Али ја сам знала, да то не ће никад бити. Била сам уверена да ме она мрзи, да ми жели смрт, да проклиње онај дан, кад сам ја амо дошла. Она није знала, да сам ја у проходању по брегу, кад би који мушки мени дошао, а пре тога је ишао с њоме, одма га враћала натраг, да сам се јако љутила на оне удвараче који су, да би угодили мени, ругали се њеном спором акценту, тако, да ми после нису смели ни на очи. Но знала је — то беше извесно — да су се мушки кладили у гостионици за нас обе и питали сваког, који би се ту нашао, која је од нас лепша и да је опкладу добио онај, који је био на мојој страни. Ја је сам мрзила за то али јој не хтедох показати, да се занимам њеним осећајима према мени.

Нисмо никад говориле једна с другом. Кад би се среле на улици, ми би се поклониле и отишле даље, кад би се руковале, чиниле смо то ћутећки, не гледајући се, али ја сам увек осећала њено присуће у соби а чини ми се, да је и она осећала моје.

Најзад дође доба мога одласка. Требала сам ићи идућег дана. Неки моји познаници приредише у почаст тога игранку, на коју позваше целу варошицу.

Беше усред зиме. У вртовима беше само неколико георгина и зимзелена. Мислиш, да се на двеста миља уоколо не би могла добити ружа ни за новце, ни за љубав. Само у врту једне моје пријатељице беше бели пупољак од руже, али и тај је био још пре обећан за то вече мојој супарници.

Кад сам тога вечера дошла на игранку, затекла сам тамо већ своју супарницу.

— Добро вече! — рекох и окренух се огледалу, да наместим своју косу. Наједаред осетих нечије руке на својој коси.

— Погодите! — рече девојче.

Ја погледам у огледало. Она скиде са своји груди белу ружицу и задену је мени у косу.

— Како лепо доликује ова бела ружа вашој црној коси! — рече она одступивши неколико корачаји од мене.

— Како сте добри! — рекох ја окренувши се. — Како сте великодушни!

— Ја се радујем! — рече она својим отегнутим колонијалним акцентом. — Ја се врло радујем!

И за часак гледасмо једна на другу. Затим дођоше наши кавађери и одведоше нас на игру. Цело вече не састадох се с њоме. Само једном пролазећи нуз мене, она се насмеши.

Сутра-дан сам отишла из вароши. Од тада не видех онога девојчета. Након много година чух, да се удала и отишла у Америку. Може бити да је то истина, а можда и није, али ружа . . . заветна ружа је још у мојој кутији! Кад почне да слаби моја вера у женску, мени се учини, да она у недостатку љубави и великодушности, не може бити учесница у стварању нове обећане земље, и тада поново осетим око себе мирис тог увелог цвета. . . Не, не, пролеће нас не ће мимоићи.

Превео: З. В.

ља једини ауторитет у Србији, да остане на своме месту, а није требао да стане увређен у буџак и да остави Србију и престо слепом случају или чак и противницима. Поред свег тога, што се догодило, ми се надамо и желимо, у интересу суседног нам пријатељског краљевства, да краљ Милан, што пре нађе пут у Београд".

Овако забринути „Пешт. Лојд". А зар он још не види, да овде није ни било само питање о женидби краља Александра. Него да је овде по среди питање о Србији и да је на реду промена у сваком правцу. Чим је краљ Александар учинио онако крупан корак, а није о њему известио свога оца, могло се већ знати, шта је у ствари. Он је потпуно изгубио веру у раскраља Милана, и да овај и није поднео оставку, он и онда по свој прилици не би био данас главни командант активне војске у Србији. Да је краљ Александар хтео да остане све по старом, а само да се венча са г-ђом Драгом, на то би вероватно пристао раскраљ Милан.

* * *

Брзојави „Заставе".

Београд. (Преко Земуна). Данашње званичне „Српске Новине" доносе ово саопштење:

Његово императорско Величанство цар свију Руса, Никола II. преко отправника послова руског посланства г. Манзурова, честитао је верење Њ. В краљу Александру, а за тим одмах г. Манзуров честитао је верење и узвишеној заручници Њ. В. краља гђи Драги.

* * *

Београд. (Преко Земуна). По вестима из Беча, раскраљ Милан намерава да проведе још десетак дана у околини Беча.

* * *

Београд. (Преко Земуна). Са поуздане стране, од једног вишег официра, саопштавам вам накнадно једно врло важно место из говора краља Александра, што га је говорио пред искупљеним официрима у своме двору. То место гласи: Чујем, да неки међу вама, много распитују, како о овоме кораку суди мој отац. На то ћу вам рећи само то, да сам глава династије Обреновића ја и за то ја први имам права и дужност, да се бринем о судбини и будућности моје династије. У овој ствари је главно, шта мислим ја, а не шта мисли мој отац. Мишљење мога оца у ствари моје женидбе са свим је споредно и од врло мала значаја. Као врховни командант војске ја сам мога оца разрешио од дужности армијског генерала и док сам ја жив, он се више неће вратити у Србију. Што се тиче мога здравља, ви сви видите, да сам ја хвала Богу потпуно здав и да су излишне свачије сувишне бриге о моме здрављу. Ја вас позивам, да као часни људи и официри останете верни својој војничкој заклетви према мени и да верно и савесно вршите своју дужност. Поздравите ми моју војску! Збогом! — Краљ је изговорио цео свој говор врло одсечно и удалио се.

* * *

Београд. (Преко Земуна). Званичне „Српске Новине" доносе указ, којим разрешује краљ Александар од вршења дужности генералштабног потпуковника, Степана Степановића (десну руку Миланову) и ставља га на расположење војног министра. Очекују се идућих дана врло многа пензионисања у војсци и стављање на расположење.

* * *

Београд. (Преко Земуна). Политички обрт изазвао је у унутрашњости Србије неописано одушевљење, док су у Београду Миланове присталице пренеражене, не толико краљевим верењем, но баш оним догађајима, који су иза тога наступили и наступају. Само они, који су били задовољни са досадањим политичким стањем и који су имали личне користи од тога стања, а тих је само у Београду много, не задовољни су.

Београд. Венчање краља Александра са гђом Драгом биће у недељу у дворској капели, у најужем кругу.

* * *

Београд. Честитка руског цара краљу Александру зачуткала је и пренеразила Миланове присталице. У осталим круговима изазвала је велико одушевљење, јер сматрају, да је утрвен пут добрим односајима са Русијом.

Рат између Кине и удружених сила

И опет се све мање верује у вест, да су посланици у животу. Тим се више подржава, да и ако су у животу, стање њихово мора да је очајно. Ни у Пекингу није сад више тако мирно, као што се до јуче тврдило. По улицама Пекиншким води се крвава борба између кинеских војника и боксера, и како најновије вести јављају, успех је на страни боксера. Удружена војска спрема се журно на продирање према Пекингу, но енглески адмирал мора са једним одељењем да ослаби војску у Тијенчину и жури у Вај Хај Вај, где је већ стигао. У Кантону ври и кантонски поткраљ Таксу заменик Ли-Хунг Чанга диже и војску и боксере против странаца. Војници познате „црне заставе" већ прете саобраћају на каналу. Енглеска љуто коре Русију и јасно устаје против тога, да се жељезница од Манџурије до Пекинга не дозволи руској контроли А још мање Француској контрола над воденим путем. Енглеска види у раду Русије и Француске потпун споразум и назире у томе судбоносну опасност по себе, те и рукама и ногама ради на томе, да се удружи с Јапаном. Америку назива издајицом, која је издала удружене силе и отворено држи уз Кинезе. Љуто се окомила на Мак Кинлеа, што се одазвао позиву кинеске владе и примио посредништва. Енглеска увиђа, да су силе упознале њену слабост, те хоће сасвим да је запоставе, те је за то тако љуто и процвилила. По целој Кини спремају се боксери и кинески војници на отпор против удружених сила. Само се на манџурској граници између руске и кинеске војске ствар доста питомо расчишћава. Кинези се повукли са Амура и руски бродови владају Амуром. И један део железничке пруге Кинези су напустили.

Политички преглед.

Револуција у Колумбији. Из Вашингтона јављају, да американски конзул у Панами јавља, да је револуција у Колумбији врло озбиљна и да усташи нападају оружјем војску и намеравају нападати Панаму. По уговору од 1846. је Истмус, а то је узана превлака код Панаме, што везује северну и јужну Америку, неутрално земљиште, и због тога су североамеричке државе закључиле протест против овога нападаја.

Вести из места и са стране.

Спровод Сундечићев. „Дубровнику" брзојављају из Котора: Спровод протопопа Јована Сундечића беше величанствен, чисто српски; учествовале су депутације из целе Боке и из Црне Горе. Књаза Николу заступао је Петар Рамадановић. Хрвати премда позвати, не учествоваше (ово су миљеници балканскога листа fin de siècle „Јединства".) Говорили су: пред станом посланик Ђура Вукотић, у цркви прота Буђин, на гробу посланик Др. Владимир Тројановић, Илија Ђивановић и Спира Герун. Слава протопопу Сундечићу!

Шта ће бити од малог Златице? У кући родитеља Златичиних седело је повеће друштво и ћеретало о догађајима у Кини. Свако се чудио, како се то могло десити, да ниједан од посланика није ни слутио на опасност, која их је главе стала. Уједаред рупи међу њих Златица и својом љутом дерњавом прекиде их у разговору. Златица се гушио у сузама и горком јецању, лице му је било све изгребено, а одело поцепано. Јасно се видело, да је био добро издеветан. Када се сит наплакао, гости ће га запитати, шта је то било с њиме? А тужан Златица овако се јадао: Татица ми је јуче купио нову пецаљку, и ја пођем мало пре на језеро да пецам рибу. На улици ме пресрете Јовица и рече ми, како се дерлад сложила да ме бију. Опоменуо ме, да не идем на језеро и да не пецам рибу. Но Јовица је могао до сутра причати, јер ја сам отишао ипак на језеро. Зар се ниси бојао, да ће те дерлад доиста истући? запиташе гости. Нисам, одговори безазлено Златица, јер им је учитељ строго попретио, да се не туку. Када сам дошао до последњег раскршћа видео сам Перицу, Стевицу и Драгицу, и друге, где ми се са стране приближују са великим батинама. Па и сад још ниси ништа слутио?! запиташе гости. Ја сам мислио, да су се они међу собом посвађали, па ће се међу собом и потући. Кад сам већ мало измакао иза села, пресрете ме баштован и рече ми, како је чуо, где се дерлад договара, да ме бије. Позвао ме, да се с њиме натраг вратим у село, а он не ће дати да ме дерлад нападне на путу. Па што се ниси вратио?! запиташе гости. Али молим вас лепо, рече Златица, ја нисам могао помислити, да ће њих толико наоружаних напасти мене једнога ненаоружана! Па онда свако од њих морао је знати, да ће га учитељ строго казнити, ако мене бије. — Па је си ли право судио?! — Нисам, бога ми! Дерлад чим ме је сустигла и опколела, одмах је почела викати: удрите обешењака! Но тада си се доиста поплашио? Још не. Ја сам мислио, да је где год у близини сакривен тај обешењак, кога они хоће да бију. Али ма колико да сам напрезао очи, нисам могао никог сакривеног да видим. — Па, онда? Онда, не знам управо добро шта се догодило, јер ме почеше са свију страна батинама поливати, срушише ме на земљу и газише ме. Ја нисам ништа више видео, само сам осећао да ме туку, а те су батине врло јако боледе. Отац Златичин, који је пажљиво слушао исповест свог сина, и кога је јако ражљутила блесавост Златичина, болно је узвикнуо: Златице, за име бога, шта ће од тебе бити? А Златица, који као да је давно био начисто с тим, какав позив треба да изабере, узе да га отац озбиљно пита, те најозбиљније одговори: Ја ћу, оче, бити дипломата. И као посланик отићи ћу у Кину.

† Јосиф Торбар. Председник Југословенске Академије у Загребу, Јосиф Торбар умро је у 77. год. Целога живота радио је у школи. Беше управитељ загребачке велике реалке. На почетку илиризма, он се особито загревао илиријским идејама. У друштву са Дром Рачким и Ј. Јагићем уређивао је научни часопис „Књижевник". Радио је на политичком пољу у саборима 1861. 1865. 1866. 1867. и 1875. годино. Уређивао је „Господарски лист." Много је радио на пољу природних наука. Написао је осим осталога за гимназије и реалке „Животињарство". У „Раду" Југославенске Академије пуно је његових научних радова, особито из природних наука. Слава му и вечан спомен!

Објава годишњег вашара. Идући новосадски годишњи вашар одржаће се 11., 12., и 13. августа (29., 30. и 31. јула по ст. кал.) ове год., на који се терање свиња и друге стоке са незаразни места дозвољава.

Парница јужно-африканске републике. Из Брисла јављају, да је довршена парница између јужно-африканске републике и подузимача железничке пруге Куматипорт-Лејсдорп. У питању је било $11^1/_2$ милијуна франака. Пресуда гласи: Банкари браћа Роберт и Евген Опенхајм из Париза, а тако и адвокат Хавлај Варнан осуђени су на годину дана затвора, а банкар Терваљ из Литиха на шест месеци затвора. Мерник Луј Варнан и банкар Бракони из Париза ослобођени су. Осуђени су због кривотворења трговачких исправа и биланса. Сад се види, како су Енглези криво сумњичили бурске вође, Кригера, Боту и остале, да су били подмићени!

Шило за огњило. У једној варошици у источној Пруској била је млада имућна удовица, која се познала с једним удовцем трговцем, па су се погодили да се узму. Одредише дан за венчање, и све што за то треба, би спремљено. Када су се свати већ били искупили, свиде се младожењи, ако ју је иначе и уверавао о својој великој љубави, да се дотакне и материјалне стране брака. Ово као да младој удовици није право било, и она упорно ћуташе на сва наговешћивања женикова, А овоме се учини, да иза тога ћутања има нека незгода, те рече, да пре венчања има још неки посао да сврши, одвезе се до железнице и оде кућине осврћући се ни на невесту, ни на свате. Али удовица, одважна жена, одмах се дигне за својим одбеглим обожавателем, и заиста знаде да савлада јогунство младожењино. После неколико дана предстану обоје пред надлежним чиновником ради венчања, којега се женик ономадне онако клонио. Али ту ће да га снађе, чему се није надао. Када дотични чиновник уобичајена питања стави невести, погледа ова у женика до себе погледом, који га смождаваше, и одговори да се орило: Не! Још се чиновник и сведоци не опоравише од ове ненадне ствари а невеста већ беше изашла из писарнице, села у

венчана кола и одјурила кући. Када је после родбина запитала, зашто је тако поступила, одговорила је, да је још онда била наумила не удавати се за онога трговца, када је онако био осрамотио. Само је хтела да се освети на исти начин.

Телеграм без жица. Северо-америчка ратна марина опробала је на мору, и то на разне начине Марконијев телеграм без жица. И како јављају, успело се, да се њиме телеграфише на $8^1/_2$ поморских миља даљине, и сви бродови, који су имали овај апарат, добили су вест у једно исто време. Но дошло се и до врло неповољних закључака. Ако се у једно исто време, са два или више бродова телеграфише, онда су вести потпуно неразумљиве. И на основу тога дошло се до уверења: свака непријатељска лађа може ухватити сваку депешу, а друго: свака непријатељска лађа може у исто време одаслати какву депешу, те тиме учинити, да се ни једна депеша ни на једном броду не разуме. А онда ће бити по ономе: Узми као да ништа није ни било

Шта све може да учини једна врачара. У Бечу пред судом одиграла се ова занимљива појава: Некој жени Ани Кутелвашер, нестао је био сребрн сат, који јој је врло драг био, јер га је добила још при своме кризмању. Она се појада својој комшиници, а ова је опет наговори, да оде у близини једној познатој врачари. Врачара је стрпала новац у џеп, резређала карте и из њих јасно прочитала, како су се тога дана, кад је сат нестао, играла деца у дворишту, где станује гђа Ана, и како су та деца сат и украла. Сада ти гђа Ана шчепа децу за гушу, те једно од њих обеди деветогодишњег Лудвига, сина једног поштанског служитеља. Гђа Ана шчепа дете за уши и одведе у полицију. Полицијски чиновник, уверен да је Лудвиг доиста сат украо, узе га на „строг“ испит, и мали Лудвиг призна, да је сат доиста украо и дао матери својој. Мати његова би оптужена и стављена пред суд. Она је одлучно порицала, да јој је син дао икакав сат. А кад јој је судац прочитао исказ њенога сина, она је мирно одговорила, да су детету у полицији претили батинама и обећавали му много новаца, само да призна. Дете је пред судијом отворено порицало, да је оно узело сат и признало је, да му је прећено батинама, ако не призна, да је он узео. Узалуд се гђа Ана призивала, да је „истинити“ исказ врачаре, узалуд је и полицијски чиновник уверавао, да детету није претио батинама, већ га само узео на строг испит, судац је ослободио и малога Лудвига и његову матер. А врачара је добила своје, но она се после ипак клела, наравно по буџаци, како њене карте никад не слажу.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 13. јула.

Беч. Поводом амнестије краља Александра, враћају се у Србију сви српски емигранти, који су живели овде у Бечу, а међу њима и генерал Сава Грујић.

Лондон. „Тајмсу“ јављају из Шангхаја: Ли-Хунг-Чанг је добио тајан налог. да преговара с конзулима, те тиме спречава продирање удружених чета. Његово држање изазива све веће неповерење.

Трговина.

Стање усева.

По званичним извештајима угарског министарства пољске привреде, овако стоји с овогодишњим усевима. Велика жега око половине јула по р. пожурила је жетву, јер је храна нагло сазрела. У Бачкој, Ноградској и Солнок-Дубочкој жупанији било је само леда. Велике штете није починио.

1895. године засејано је пшеницом 5,515.000 катастралних јутара, а тако је и ове године. Исход жетве је врло различит, стога је у многи крајеви изненадио. У наши крајеви у доњој Угарској је и ове године често лепа, црвена пшеница.

Пшенице је добивено у свему 36·85 милијуна мет. цената, долази на кат. јутро по 6·68 мет. цената. Прошле год. родило је 38·45 мил. мет. цената. Ражи је родило прошле године свега 12 мил. мет. центи, а ове године само 10.40 мил. м. цената, по кат. јутру 5·65 м. центи. Јечам плаћа по јутру 6·41 мет. центи. Родило је 11·47 мил. м. центи, према лањском од 13·41 мил. м. центи. Зоб плаћа по јутру 6·12 мет. ц., у свему је родило 10·32 мил. м. центи, према лањском од 11·79 мил. м. цената.

*

НОВИ САД, 13. јула 1900. год. Пшеница прве каквоће фор. 6·80—— н. Пшеница средња фор. 6·50—70 н. Пшеница лакша роба фор. 6·30—40 н Наполица ф. 6·——— н. Јечам нови ф. 5·10—20 н. Зоб фор. 4·70—80 н. Кукуруз у зрну нови фор. —.— стари фор. 5·80—6 ——— нови у клипови фор. ———

Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор. дебела паљена 54 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	33—34 нов.	живе
„ средњи . .	31—32 нов.	мере
„ лаки . . .	28—30 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	24—26 нов.	по клгр.
Јагњци	6—14 фор	по пару,
Овци .	——— фор.	по пару.

Стање воде под Новим Садом.

12. јуна било је	4·12 мет.
13. јуна било је	3·96 мет.

*

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

13. (26.) јула 1900.

Млинови су и данас живо куповали. Продато је на 22.000 метерценти. Цена је скочила са неколико филира.

Пшеница банатска, стара, каквоћа по хектолитру од 74·8 до 77, цене од 50 килограма од 7 кр. 20 пот. до 7 кр. 65 п.; потиска нова, каквоћа по хектолитру од 78 до 79 цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 7 кр. 85 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 78 до 79, цена од 50 килограма од 7 кр. 45 пот. до 8 кр. 57·5 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 78 до 78·7, цена од 50 кр. од 6 кр. — п. до 7 кр. 70 п.

Раж прве врсте, нова, цена од 50 кгр. од 6 кр. 55 п. до 6 кр 70 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 90 п. до 6 кр. 10 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 20 п. до 5 кр. 60 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од — кр. — пот. до — кр — пот.

Проја, од — кр. — п. до — кр. — п.

Маст, 50 кгр. 54 кр. — п. до 54 кр. 50 п.

Сланина, 49 кгр. 46 кр. — п. до 46 к. 50 п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 40 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 32 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	115 кр. 20 п
Угарска крунска рента	90 кр. 90 п
Аустријска златна рента	115 кр. 60 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	118 кр. 55 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	242 кр. 75 п.

Први уписници као чланови удружења за помагање и зидање интерната за ученике српске учитељске школе у Сомбору.

I. Утемељачи: Сомбор. По 100 круна: Милан Пандуровић, Бранко Вујић, Стеван Врањешевић, Средоје Гергуров, Лука и Даринка Стојков, Младен Коњовић, ратар, Мирослав Атанацковић, Паја Бошко Вукићевић, Стеван Паланачки, Влада Грујић, Јаша Гергуров, Стеван Маглић, Стеван Вукичевић, Милутин П. Бикар, Милан Рајић, Ђорђе Лалошевић, Тончика Коњовић, Милан Јовановић, Мирко Поповић, Данило Гергуров, Јован Живојновић.

Нови Сад. По 100 круна: Аркадије Варађанин.

II. Прилагачи: Сомбор. По 20 круна: Ника Ковачић, Коста Панић, Златоје Теодоровић.

Суботица. По 20 круна: Др. Јован Петровић.

III. Помагачи: Сомбор. По 12 круна: Милан Лугумерски, Петар Коњовић, (ледер). Стеван Арсеновић, Витомир Бајић, Владан Теодоровић, Јаша Бикар Паво Вуић, Лаза Попов.

Сентомаш. По 12 круна: Сима Мајински, Стеван Ђ. Јаснић. Свега 2400 круна.

Од наведене господе г. Сима Мајански парох из Сентомаша исплатио је одмах 12 круна, т. ј. дванаест круна, г. Др. Јован Петровић, одветнички кандидат из Суботице 10 кр., т. ј. десет круна, а г. Васа Динић из Њујорка путујући у Београд као одличан члан американских Срба, награђен златном медаљом за добра дела, а негда сиромашан кројач поклонио је на интернат 10 кр. т. ј. десет круна, те овим свој тројици исте господе јавно признајемо исте своте

Да би се господа повереници знали равнати при скупљању чланова, ко је већ уписан, те га не би више узнемиравали, штампам ове и штампаћу имена и свију осталих уписаних чланова и молим, да из истог разлога и сам то учине.

У Новоме Саду 4. јула 1900. год.

Јован Живојновић
проф. учит. школе у Сомбору.

Књижевна вест.

За мјесец дана улази у штампу нова књига Стевана Бешевића Петрова

„ОД ШАЛЕ ДО САТИРЕ“.

У овој књизи прикупљени су Бешевићеви пробрани шаљиви и сатирични радови штампани и нештампани, у стиху, и један одјељак „Искрица“ у прози. Издање ће бити врло укусно, а и сама садржина књиге са чисто друштвеном сатиром задовољиће савремену потребу српских читалаца.

Књига ће изнијети до 5 штампаних табака, а цијена јој је само 50 филира (или 25 новчића), те ће је моћи набавити и наша сиромашнија публика, а тако умјереном цијеном то управо и жели писац постићи.

Скупљачима претплате уступа писац: 1 обичан примјерак књиге и један у фином повезу са златорезом, ако скупе и пошаљу му новац за 20 претплатника. Иначе им припада свака десета књига, или њена вриједност у новцу, било то 10, 20, или преко тога броја.

За мјесец дана закључује писац рачун у готовом примљена новца и одмах толико даје штампати књига.

Претплата се шаље на адресу **Стеван Бешевић Петров,** Загреб (Хрватска), Петрињска улица 34.

✝

Јављам пријатељима и познаницима, да нам је наша нигда незаборављена кћи односно сестра, сестричина, заова и тетка

ЉУБИЦА МУШИЦКА

11. (24.) јула о. г. у цвету младости своје, у 26. години живота, после дугог и тешког боловања преминула.

Том приликом одаше јој својим бесплатним суделовањем на укопу последњу почаст пречасни госп. Симеон Николић парох, гг. местни учитељи Коста Крчадинац и Радосл. Николић, г. Душан Пејић учитељ ст. сивачки и г. Илија Врбашки поседник и зналац црквено појања — на чему им најтоплије благодарим, као и свима осталим, који нам устмено иди писмено саучешће изјавише и који нам покојницу до вечне куће испратише.

У Ђурђеву 26. јуна 1900.

У име родбине
Душан Мушицки
брат, учитељ жабаљски.

360

ОГЛАСИ.

НА КРАЉЕВСКОЈ ДОЗВОЉЕНОЈ
НЕМАЧКОЈ ТРГОВАЧКОЈ ШКОЛИ
У МИТРОВИЦИ

која већ од 9 година постоји, те је уједно спојена и са пензионатом, изображавају се младићи у једноставном и двоструком књиговођству, рачунима и кореспоненцији и свим овамо спадајућим струкама за творнице, новчане заводе, као и за трговачке радње за кратко време, те се на захтев, као до сада тако и на даље на бечким трговачким школама испитивају, те јамчим за добар успех.

С обавештајима стојим на услузи.

Ј. МОГАН,
професор дозвољене трговачке школе
у Митровици.

4—6 302

КАФА. Управо из Хамбурга $4^3/_4$ киле, зајамчена најбоља роба, слободна од поштарине уз поузеће или за готово.

Африк. Мока, перл зрна	кр.	7·70
Сантос, ванредно фина	„	7·70
Салвадор, зелена снажна	„	8·70
Цејлон, плаво-зелена, најфинија . .	„	11·80
Златна Јава, жућкаста	„	11·20
Перл-кафа, врло фина	„	10·80
Аранска Мока, фф. мирисава . . .	„	13·20

Ценовник са цумручном тарифом бадава.

Ettlinger & Co., Hamburg. 306 4—10

Enormer Nutzen bis zu 2000 Kr. rasch u. leicht erreichbar
in Prämien-Abschlüssen zu je 140 Kr.
Leichtfaßliche Prospecte gratis (Specialabtheilung).
Bankhaus des „Ungar. Börsen-Journal“, Budapest.
Auf Grund unserer genauen Kenntniß des europ. Finanzgetriebes u. unserer reichen 40-jährigen Erfahrung ertheilen wir uneigennützigen **Rath** bei Effectentransactionen, sowie **Beihilfe** zur **Sanirung** verlustbringender Engagements.
„UNGAR. BÖRSEN-JOURNAL“ XXI. JAHRGANG. **Einziger unabhäng. finanz. Rathgeber. Interessenvertretung des Privatcapitales.**
296 4—4

ПРОЛЕТНА И ЛЕТНА СЕЗОНА
1900.
ПРАВИ БРИНСКИ ШТОФОВИ.

Један комад од 3·10 мет. од когасе може оправити комплетно мушко одело (*капут, чакшире и прслук*) *кошта само*
ф. 2·75, 3·70, 4·80 од добре
ф. 6·— и 6·90 од боље
ф. 7·75 од фине
ф. 8·65 од финије
ф. 10·— од најфиније
праве вуне.

Један комад за црно салонско одело фор. 10·— као и штофови за горње капуте (Ueberzieher), лоден за туристе, најфиније камгарне итд. итд. разашиље по фабричној цени као тачно и солидно припознато фабрично стовариште чоје

Siegel-Imhof in Brünn.

Мустре бадава и без трошка. Јамчи се, да ће се оно шиљати, што се наручи.

Користи су велике за муштерије, које непосредно код горње фирме, као у месту фабрике, поруче.

148 40—40

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.